

Формальні (абстрактні) науки передбачають дослідження, які вивчають наукові системи, що не потребують реального, матеріалістичного відтворення, експериментально-дослідної перевірки. Наприклад, науки, пов'язані з логікою, математикою, системними теоріями, теоріями інформації, статистикою, ін.

Формальні науки не мають на меті переконувати у реальності теорій, виведених із спостережень, експериментів та дослідів, а засновані на визначеннях і правилах.

Емпіричні (матеріальні) науки – клас наук, що передбачають дослідження, засновані на реальних фактах проявів природи та суспільних явищ, потребують дослідно-експериментальної роботи, чуттєвого досвіду, застосування методів доведення і виведення, прогнозування, гіпотезування, узагальнення тощо.

У наслідок цього в освіті того часу виникли теорії, які відповідали сутності навчання таких наук. Автором теорії *формальної освіти* став німецький філософ і педагог Йоган-Фрідріх Герbart (1776-1841)¹, а *матеріальної освіти* – англієць Герберт Спенсер (1820-1903)².

XX століття було надзвичайно насиченим значними історичними подіями, які вплинули на подальший розвиток світової цивілізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Губерський Л. В. Людина і світ / Л. В. Губерський, В. Г. Кремень, А. О. Приятельчук. – К.: Видавництво "Знання", 2001. – 361с.
2. Западно-европейская социология XIX – начала XX веков / Под общ. ред. В. И. Добренкова. – М.: Междунар. ун-т бизнеса и управления, 1996. – 518 с.
3. Качуровський М. О. Історія філософії в запитаннях і відповідях: [навч. посібник] / М. О. Качуровський, Ю. П. Тарелкін, В. О. Цикін. – Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2009. – 207 с.
4. Литвин В. М. Історична наука: термінологічний і понятійний довідник / В. М. Литвин. – К.: Видавництво "Вища школа", 2002 – 432с.
5. Соціологічна енциклопедія / [ред. кол.: В. І. Астахова, В. С. Бакіров, В. Г. Городяненко та ін.; уклад. В. Г. Городяненко]. – К.: Академвидав, 2008. – 455 с.
6. Тарелкін Ю. П. Історія філософії в стислому викладі: [навчальний посібник] / Ю. П. Тарелкін, В. О. Цикін. – Суми: СумДПУ, 2010. – 226 с.
7. Трофанчук Г. І. Історія вчень про державу та право: [навч. посібник] / Г. І. Трофанчук. – К.: Ун-т «Україна», 2004. – 210 с.

XVIII ст. (Френсіс Бекон, Томас Гоббс, Джон Локк, Джордж Берклі, Девід Юм); елементи емпіризму властиві позитивізму, неопозитивізму (логічний емпіризм).

¹ Йоганн Фрідріх Герbart (нім. Johann Friedrich Herbart; 1776-1841) – німецький філософ, психолог, педагог. Один із засновників наукової педагогіки, зокрема, формальної освіти.

² Герберт Спенсер (англ. Herbert Spencer; 1820-1903) – англійський філософ і соціолог, один з родоначальників еволюціонізму, ідеї якого користувалися великою популярністю в кінці XIX століття, засновник органічної школи в соціології; ідеолог лібералізму.

8. Федоров К. Г. Історія держави і права зарубіжних країн / К. Г. Федоров. – К.: Вища школа, 1994. – 464 с.

УДК 159.9:33

Кобаль М. В.

Мукачівський державний університет

ІНТЕЛЕКТ ОСОБИСТОСТІ ЯК ДЖЕРЕЛО РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

У статті досліджуються умови та форми перетворення людського інтелекту у вирішальний фактор соціально-економічного розвитку сучасного інформаційного суспільства.

Ключові слова: інтелект, інформація, знання, інновації.

Кобаль М. В. Интеллект личности как источник развития современного информационного общества. В статье исследуются условия и формы превращения человеческого интеллекта в решающий фактор социально-экономического развития современного информационного общества.

Ключевые слова: интеллект, информация, знания, инновации.

Kobal M.V. Intellect of personality as source of development of modern information society. Conditions and forms of transformation of human intelligence in the resolute factor of social and economic development of a modern information society are investigated in the article.

Key words: intellect, information, knowledge, innovations.

Людський (природний інтелект) – це відносно стійка структура розумових здібностей особистості, пов'язана з раціональним пізнанням.

Успіхи в розвитку кібернетики, теорії систем, теорії інформації дають можливість розуміти на сьогоднішній день інтелект як двомовну систему, яка має своєю функцією переклад з мови просторово-часових зображень на символічно-операторну мову мовних символів. У цьому випадку інтелект виступає як пізнавальна діяльність будь-яких складних систем, здатних до навчання та цілеспрямованої переробки інформації і саморегулювання.

Сучасна психологія ототожнює структуру інтелекту з системою розумових операцій, зі стилем і стратегією вирішення проблем, ефективністю індивідуального підходу до ситуації, що вимагає пізнавальної активності, з когнітивним стилем.

Основні критерії, за якими оцінюється розвиток інтелекту, це – глибина, узагальненість і швидкість оволодіння знаннями, володіння способами кодування, перекодування, інтеграції та генералізації почуттєвого досвіду на рівні уявлень і понять.

У структурі інтелекту велике значення має мовна діяльність і особливо мовлення внутрішнє. Виняткова роль належить спостережливості, операціям абстрагування, узагальнення і порівняння, що створюють внутрішні умови для поєднання різноманітної інформації про світ речей і явищ у єдину систему поглядів, які визначають моральну

позицію особистості та сприяють формуванню її спрямованості, здібностей і характеру [4].

Багато сучасних філософів і психологів намагались розробити структуру інтелекту – Р. Стенберг, Х. Гарднер, Х. Айзенк, Р. Кеттел, Дж. Гілфорд та багато інших. До найбільш відомих типів класифікації структури інтелекту можна віднести такі:

1. Перший тип класифікації – модель інтелекту, в якій виділяються три види розумових процесів: вербальний інтелект, який характеризується запасом слів, ерудицією, умінням розуміти прочитане; здатність вирішувати проблеми; практичний інтелект як уміння досягати поставлених цілей.

2. Другий тип класифікації – модель інтелекту, яка складається з незалежних один від одного модулів: формально-лінгвістичний, просторовий, логіко-математичний, музичний, руховий, міжособистісний, внутрішньоособистісний. Кожен з модулів представлений вертикально розташованими рівнями: сприймання, запам'ятовування, учіння.

3. Третій тип класифікації – модель інтелекту, в якій виділяються такі елементи, як швидкість інтелектуальних операцій, наполегливість та схильність до перевірки помилок, на основі яких визначається рівень IQ.

4. Четвертий тип класифікації – факторно-аналітична модель, в якій виділяються два види інтелекту – «плинний» інтелект, який істотно залежить від спадковості та відіграє роль у завданнях, в яких потрібне пристосування до нових ситуацій, та «кристалізований», в якому відображений минулий досвід.

5. П'ятий тип класифікації – кубічна модель інтелекту, яка побудована на основі факторних досліджень. Інтелект представлений трьома вимірюваннями: операціями (пізнання, пам'ять, оцінювання, дивергентна та конвергентна продуктивність), змістом (образотворчий матеріал, символічний, семантичний та поведінковий), результатами (елементи, класи, відносини, системи, типи перетворень та висновки, що робляться) [3].

Отже, питання інтелекту є надзвичайно важливим для сучасного суспільства. Життя доводить, що розумна людина – це не стільки особа, яка багато знає, скільки той, хто вміє наявні знання застосовувати в складних буденних життєвих ситуаціях, що є найбільш цінним інтелектуальним вмінням людини. Тільки гармонійне поєднання характеристик інтелекту і креативності (творчих здібностей) зумовлює становлення самодостатньої особистості. Загально визнаним є той факт, що в сучасних умовах інтелектуальний потенціал нації, поряд з демографічними, територіальними, сировинними, технологічними параметрами – це найважливіша основа прогресивного розвитку суспільства.

На формування інтелекту впливає низка чинників: від продуктивного мислення, інтелектуальної допитливості, інформованості, поміркованості й виваженості у прийнятті рішень до принципів адекватності реагування на дійсність,

толерантності у спілкуванні, функціональної підготовленості.

Сучасна наука виділяє такі фактори, що впливають на формування інтелекту:

- світоглядний: визнання реальності духовного світу і його практичного застосування, осмислення справжнього місця людини у світі та її призначення, визнання стратегічної ефективності здорового способу життя, досягнення морально-позитивної цілісності мислення, слів і поведінки; реалістичний погляд на глобальні природні та цивілізаційні процеси;

- організаційний: створення багаторівневої системи суспільної організації, яка б відповідала природі людини і соціального організму, орієнтувалася б на здібності і таланти людей, їхнє прагнення до творчості, свободи і справедливості, досягнення рівноваги прав і обов'язків, компетенції і відповідальності; створення ситуації, коли аморальність і безвідповідальність стають не вигідними економічно та політично;

- технологічний: пріоритетний розвиток самодостатніх циклів природо- і ресурсозберігаючих технологій, необхідних для виживання людства в умовах міжнародної (зокрема фінансової) кліматичної, геотектонічної, епідеміологічної та технологічної дестабілізації, рішуча модернізація та прискорений розвиток систем виховання, освіти, харчування, охорони здоров'я, медичної профілактики;

- інформаційно-просвітницький: синтезуюча складова, що може спричинити до ефекту синергізму, тобто створити середовище духу, інтелекту і дії, в центрі якого – людина, державні, громадські та бізнесові структури, процеси і системи навчання творчості, оприлюднення, зберігання, оцінювання, захист, реклама, використання, стимулювання результатів творчості з метою формування нового світогляду, духовно-інтелектуального розвитку кожної особи, що гарантує безпеку її неповторності, оригінальності, розкриває дух – в інтелекті, інтелект – в нових ідеях, а все – в дії. [1].

Соціально-економічна діяльність індивідів значною мірою опирається на такі інтелектуальні процеси, як здатність адекватно застосовувати власне мислення. Можна стверджувати, що інтелект є узагальнюючим відображенням дійсності та явищ, їх осмисленням та інтерпретацією. Інтелект не може не поєднувати в собі раціональну, творчу та інтуїтивно-чуттєву константи людини.

Правильна оцінка важливості інтелекту людини, її інтелектуальної культури для творчості проявляється у рівні свідомості людини, її вихованні. Адже об'єктивне, осмислене сприйняття оточуючого є важливою похідною для прийняття рішень, спрямованих на встановлення, зміну чи припинення відносин. Власне, за допомогою інтелекту людина має змогу не розгубитися у вирі проблем, що її оточують. Яскраво це проявляється у процесі практичної діяльності кожного окремо взятого індивіда у сфері національної економіки.

Різноманітні прояви інтелекту охоплює універсальна модель поділу інтелекту на види. Згідно з цією моделлю можна виділити реальний інтелект, уявний інтелект, інтелект генія, штучний інтелект.

У людини багаторівневе сприйняття інформації. Ступінь розумової діяльності людини, її інтелект залежать від енергоінформаційних рівнів, до яких він може підключитися. Рівні сприйняття інформації зумовлюються: здібностями відображати реальність; можливостями, набутими в результаті життєвого досвіду; постійним вдосконаленням форм початкових образів, використовуваних при відображенні отриманої інформації. Розглянемо ступені розумової діяльності з точки зору рівнів сприйняття реальності. Перший рівень сприйняття реальності пов'язаний з роботою підсвідомості людини.

Підсвідомість використовує абетку моноструктур для пізнання об'єкта розгляду, сприймає реальність дискретно, розчленувавши її на одиничні елементи, звичайні і знайомі. Якщо людина, що володіє першим рівнем сприйняття реальності, чує нову для неї інформацію, кількість елементів якої перевищує її можливості, то вона не може її сприйняти, у неї виникає страх, а іноді й агресія.

Другий рівень сприйняття реальності означає, що спочатку вичленовується з інформації значна частина, яка ідентифікується з даними, закладеними в програмі підсвідомості, а потім, фіксуючи незнайомий образ в цілому, оцінюється майбутній результат. Цей рівень пов'язаний з роботою свідомості. Розглядаються причини, що призвели до подій (первинний аналіз). Потім ухвалюються рішення і структурується мислеобраз – план реальних дій і напрям руху (матеріалізація). Майбутній результат заздалегідь оцінюється кількістю привнесених у нього звичних або знайомих образів (кількісний аналіз).

Третій рівень сприйняття реальності включає роботу надсвідомості – це здатність сприймати дійсність через майбутній результат, що може виявитися як наслідок матеріалізації причин, що мають виражені послідовно характеристики: прочитування майбутнього, уміння мріяти, ставити цілі, планувати, перетворюючи плани в мислеформи.

Четвертий рівень сприйняття реальності – якісний аналіз реальності – енергоінформаційний об'єм.

П'ятий рівень сприйняття реальності – це аналіз причинності [3].

Наше мислення та інтелект безпосередньо пов'язані з мовою, з мовним спілкуванням між людьми. Еволюцію інтелекту неможливо зрозуміти поза розвитком комунікацій, формуванням сучасної мови людини. Розвиток комунікацій та мови прямо й безпосередньо сприяли розвитку логіки, мислення, інтелекту людини.

Отже, інтелект не є явищем вродженим, над його формуванням потрібно дуже багато працювати. Інтелект формується на основі практичної діяльності людини, її досвіду, здобутої освіти, самоосвіти, знань і навичок з різних сфер життя, інформації з

оточуючого середовища. Завданням інтелекту є ефективне його застосування у власній життєдіяльності, професійній сфері. Необхідно засвоювати початкові образи, що відображають перспективи розуміння й відображення дійсності, напрацьовувати життєвий досвід у творчому творенні, прагнути знаходити взаєморозуміння, забезпечувати поступальний, гармонійний процес розвитку суспільства, намагатися бути розумними людьми, що дасть можливість використовувати знання на благо всього людства.

Основне практичне застосування інтелект знаходить у прийнятті рішень, у процесах творчості, процедурах моделювання та конструювання. Інтелект як явище індивідуально-суб'єктивного порядку формується під впливом законів природи, в результаті цілеспрямованого та організованого процесу освіти, залежить від рівня свідомості особи, від її оволодіння основами знань.

Рушійною силою інформаційного суспільства є знання – інтелектуально-інформаційний ресурс, до переваг якого можна зарахувати сприяння впровадженню високоморальних стосунків, як наслідок нематеріальності виробничої сфери. Інформаційно-просвітницька синтезуюча складова може спричинити до ефекту синергізму, тобто створити середовище, в центрі якого – людина, державні, громадські та бізнесові структури, процеси і системи навчання, які забезпечують формування нового світогляду, духовно-інтелектуального розвитку кожної особи заради формування нового рівня свідомості. Йдеться про активну роль свідомості та інтелекту у соціально-економічній діяльності [1].

Суть зусиль, спрямованих на розвиток нашої держави як складової світового співтовариства, полягає в отриманні та ефективному використанні знань в інтелектуально-інформаційному ресурсі з його інноваційними пропозиціями, які дозволяють віднайти рішення для, здавалося б, нерозв'язних проблем. У зв'язку з цим виникає об'єктивна необхідність здійснення систематизації та відбору інновацій, які мають спричинити позитивні зміни в суспільстві. Але враховуючи, що соціально-організаційні інновації великою мірою зумовлені історичним розвитком культури певного народу і його національним характером, їх потрібно гармонійно поєднувати з формуванням нової свідомості як духовної складової розвитку у створюваній системі організаційно-економічного та інформаційного забезпечення інноваційних процесів в Україні.

Сучасні системні дослідження дозволяють розглядати людину з її потребами, інтересами, мотивами, цінностями, психологічною структурою і т. д. в системі мікро-, макро- та інтергосподарювання, та усвідомити, що ринкові грошово-речові пріоритети не можуть усвідомлюватися як єдино істинне призначення людини; що фірми, які підпорядкували свою діяльність суто матеріально-фінансовому інтересу, не стільки формують, скільки руйнують економіку; що суспільно-регулюючі механізми комерційного характеру вступають у конфлікт з майбутніми глобальними цілями розвитку

суспільства. Все це загалом підштовхує до перетворення соціально-організаційних структур у «живі» організації, які сприятимуть не лише росту матеріального добробуту, але й допоможуть людям усвідомити духовні, гуманістичні цінності людського та суспільного буття; зрозуміти, що на межі тисячоліть сучасні дослідження знаходяться на порозі сприйняття нової парадигми цивілізаційних змін, потужного світоглядного прориву, великого синтезу науки, релігії, мистецтва на основі єдності людського, загальноцивілізаційного та космологічного підходів.

Суспільно-економічний ресурс, який є сукупністю і комбінацією інформації, знань, інтелекту, інновацій є настільки важливим, що його правомірно називати стратегічним. Йому належить майбутнє. Отже, в XXI столітті не природні багатства, не територія, а високі технології, знання, інтелект стануть основою економіки, джерелом добробуту і якості життя. Сучасною особливістю розвитку світової спільноти є перехід до нового ступеня еволюції – інформаційної стадії розвитку. Прогрес економічних та соціальних систем сьогодні все більше визначається передовими інформаційними технологіями. Глобальний характер розповсюдження інформатизації, що базується на подібних технологіях й охоплює практично всі сфери розвитку світової цивілізації, викликає глибокі якісні зміни в організаційно-технологічній та соціально-економічній структурі будь-якої держави. Усі види інформації в своїй сукупності утворюють так звану інформаційну реальність, значне місце в якій належить власне інтелектуальній інформації. У гранично широкому плані інтелектуальна інформація є продуктом реалізації інформаційно-інтелектуальних взаємозв'язків, відомостей про інформаційні процеси та про різні форми руху матерії. Вона циркулює в суспільних системах, інформаційному управлінні та використовується людьми, суспільством у різних сферах життєдіяльності. Інтелектуальна інформація припускає наявність так званих інформаційних моделей, під якими розуміється сукупність відомостей, адекватно тим, що відображають стан об'єкту вивчення та зовнішнього середовища.

Основною, інтелектуальною частиною інформаційного поля в суспільстві та в окремих сферах його життєдіяльності є інформаційний ресурс як сукупність втілених при реалізації інформаційно-інтелектуальних взаємозв'язків знань і засобів їх обробки, які має в своєму розпорядженні держава. Форми матеріальної реалізації інформаційних ресурсів – це документи й масиви, що існують як окремо, так і в межах інформаційних систем, тобто інтелектуальна інформація, її збір, зберігання та передача.

Таким чином, суть усіх змін у постіндустріальному суспільстві можна звести до взаємозв'язку трьох компонентів: 1) перетворення інформації на суспільний продукт і ресурс; 2) розвиток нових інформаційних технологій, що набувають особливої соціальної цінності; 3) відповідні їм інформаційно-структурні зміни, що відбуваються у суспільстві. Для трактування активної

ролі інтелекту в соціально-економічних процесах застосовується категорія «інтелектуальний капітал». Детальна структуризація інтелектуального капіталу вперше знайшла своє відображення в публікації Л. Едвінсона і М. Мелоу, які у складі цього поняття виокремили людський капітал, елементами якого є знання, навички, культура праці, моральні цінності персоналу; і структурний капітал, що містить організаційну структуру, ноу-хау, торгові марки, патенти, стосунки з клієнтами [5]. Науковці, розглядаючи формування постіндустріальної цивілізації, виявляють усе більше сторін, що відображають сучасну картину світу. З'явився і широко використовується термін «суспільство знань». Деякі автори наполягають на тому, щоб термін «постіндустріальне суспільство» було замінено терміном «суспільство знань», в якому подолано відмінність дискурсів науки, технології, культури і соціуму. [2].

Інформаційно-технологічна революція підвищує суспільно-позитивне значення досягнень, можливість їх впровадження в практику, але й водночас посилює ті суперечності, які зароджуються в суспільстві на основі цих досягнень. Для нашої країни ці суперечності проглядаються лише в тенденції, в перспективі, проте їх слід аналізувати хоч би для того, щоб мати в інтелектуальному запаснику певне рішення, коли його вимагатиме життя.

Одна з головних проблем, до якої веде комп'ютерна революція, визначається як проблема інтелектуальної стратифікації. З одного боку, в суспільстві зростає кількість робітників, службовців, менеджерів, інтелектуалів, що володіють комп'ютерною технікою й мають високі інтелектуальні здібності, з іншого, – росте комп'ютерна безграмотність, що витісняє великі маси людей на периферію цивілізації. Інтелектуальну стратифікацію не можна оцінити однозначно. Здавалося б, вона створює стимули до здобуття освіти. Проте в суспільстві формується тенденція до елітарної закритості групи інтелектуалів, які покладають на себе функцію визначення інтелектуальних можливостей конкретних людей поза їх особистістю, прогнозують напрями суспільного розвитку, витісняють зі сфери інтелектуального пошуку майбутнього мистецтво, мораль, релігію та інші форми духовного освоєння світу. Отже, глобальна інформатизація та нові інформаційні технології відкривають великі можливості в усіх сферах людської діяльності, але й породжують нові проблеми, пов'язані з інформаційною безпекою особи, суспільства та держави. Стає все більш очевидним, що і суспільний прогрес, і розвиток кожної людини супроводжуються і навіть в значній мірі визначаються розвитком їх інформаційної сфери. Це пов'язано з тим, що сьогодні інформація стає одним з головних важелів у протистоянні на міжнародній арені за новий переділ світу з метою встановлення панування провідних держав в глобальному інформаційному просторі. У науковому світі інформація цілком обґрунтовано вважається стратегічним національним ресурсом. Політична вага

країни, її можливості впливати на світові події залежать не тільки від речовинно-силових чинників, але й у всезростаючій мірі від чинників інформаційних (можливості експлуатувати інтелектуальний потенціал інших країн, поширювати й упроваджувати свої духовні цінності, культуру, мову, а також гальмувати духовно-культурну експансію інших народів, трансформувати й навіть підірвати їх духовно-етичні засади). Але при цьому люди мають розуміти й відчувати міру своєї відповідальності перед майбутнім, й однією з перших складових такого розуміння є суперечливість наслідків інформаційно-технологічної революції, пізнання її парадоксів та проблем.

Проведене дослідження дозволяє сформулювати такі висновки:

1. Термін «інтелект» часто застосовують для того, щоб підкреслити специфіку людської психологічної діяльності. При цьому слід пам'ятати, що здібність мати справу з абстрактними символами та відносинами – тільки одна сторона інтелекту; не менш важлива й така сторона, як конкретність і креативність знань. Часто інтелект трактують, як можливість пристосуватися до нових ситуацій, використовуючи раніше набутий досвід. У цьому випадку інтелект фактично ототожнюється зі здібністю до навчання. Проте не можна не враховувати те, що інтелект містить у собі продуктивне начало, оскільки дозволяє відображати закономірні зв'язки й відносини предметів та явищ навколишнього світу, тим самим надає можливість творчо перетворювати дійсність.

2. Інтелект дозволяє людині прийняти правильне рішення у соціально-економічній сфері. Лише інтелектуально розвинені фахівці сприятимуть досягненню поставленої перед різноманітними економічними структурами мети, забезпечуватимуть провідне становище у суспільстві та повагу до себе. Інтелект є головним чинником раціонального пізнання дійсності, чіткого та реального розуміння ситуації. Розвиток особистості, її розумовий розвиток зокрема, є своєрідною перепусткою в конкретно-історичне суспільство. Це вимагає глибокого аналізу соціально-економічного процесу, вміння бачити, розуміти і оцінювати його рух, що передбачає наявність досить високого рівня розумового розвитку членів суспільства. Інтелектуальна культура є складовою духовної культури людства, яка відображає внутрішній світ людей як соціальної спільноти. Вона є самостійним чинником впливу на характер та розвиток спільноти. В свою чергу інтелектуальна культура, її зміст обумовлюються сутністю кожного окремого носія – сутністю конкретно-історичної людини, її характерними рисами, властивостями, інтелектуальним потенціалом.

3. Інтелектуальне осягнення світу пов'язане з цілепокладанням, ціннісною орієнтацією, воно безпосередньо поєднує в собі спрямованість на опрацювання проблем практичного характеру та прагнення людини як істоти духовної вийти за межі своєї вкоріненості в світ шляхом створення ідеалів,

наявності в неї духовної свободи як способу реалізації свого творчого потенціалу. Інтелект є одним із засобів самореалізації та самовизначення людської особистості. Осягнення та пізнання світу в цілому відбувається через індивідуальне осмислення, переживання, вчинки. Інтелект здійснює безпосереднє включення людини у відносини Я – СВІТ, використовуючи в якості посередника між цими двома полюсами «мій світ», тільки мій – це поєднання власного досвіду з універсальністю життєвого світу людства. Інтелект має безпосереднє значення для окремої людини, для особистого буття, і це передбачає часово-просторово-індивідуальну локалізацію. Соціальним призначенням інтелекту слід вважати: сприяння створенню в суспільстві умов упорядкованості, що дозволило б людині здійснювати та захищати свої природні права; сприяння процесам існування та самозбереження суспільства як системи, його зв'язку з природним середовищем і світобудовою.

4. Перетворення інтелекту у вирішальний фактор соціально-економічного прогресу має як позитивні, так і негативні наслідки. Для сучасного розвитку нашої цивілізації, що визначається еволюцією науково-технічного прогресу, характерним є перенесення центру тяжіння економічного розвитку з матеріальних сфер виробництва на наукоємні і високотехнологічні сфери, що можна однозначно характеризувати як бурхливий ріст інформаційного сектору економіки. Поступово стає зрозумілим, що кризи нашої цивілізації – екологічна, антропологічна (деградація людини та духовності), криза культури та інші – взаємопов'язані, причому техніка та «технічне» ставлення до всього є одним із чинників глобального неблагополуччя. Нашу цивілізацію все частіше називають «постіндустріальною», маючи на увазі вплив інтелекту на всі її аспекти, на людину, а також глибинні витоки її розвитку. Ті держави, які забезпечать на практиці перетворення людського інтелекту у вирішальний фактор суспільного розвитку, стануть реальними лідерами у соціально-економічному прогресі сучасної цивілізації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Канафоцька Г. Чинники формування нової генерації як майбутньої складової управлінської еліти України / Г. Канафоцька. – Режим доступу: <http://www.vox.com.ua/data/publ/2007/12/04/chynnyky-formuvannya-novoi-generatii-yak-maibutnoi-skladovoi-elite-Ukrainy.html>
2. Колпаков В. А. Общество знания. Опыт философско-методологического анализа/ В. А. Колпаков // Вопросы философии. – 2008. – № 4. – С. 26 – 38.
3. Черевач Н.Ю. Сучасні наукові підходи до розгляду феномену інтелекту./ Н. Ю. Черевач, Л. І. Байдара. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/9/_EISN_2007/Psihologia/21393.doc.htm
4. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник / В. Б. Шапар – Чернігів.: Прапор, 2005. – 640 с.
5. Эдвинссон Л. Интеллектуальный капитал. Определение истинной стоимости компании / Л. Эдвинссон, М. Мэлоу. – М., 1999. – 440 с.

УДК 371.4.03

Кудіна В. В.